

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

กระแสการบริโภคสมุนไพรไทยชนิดต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอาหาร ยารักษาโรค ผลิตภัณฑ์เสริมความงามที่มีส่วนผสมของสมุนไพร กำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้ปัจจุบันตลาดผลิตภัณฑ์สมุนไพรมีแนวโน้มขยายตัว และมีโอกาสที่ประเทศไทยจะก้าวขึ้นเป็นศูนย์กลางในการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรของเอเชีย เนื่องจากไทยมีปัจจัยสนับสนุนในเรื่องความหลากหลายของวัตถุดิบ การสนับสนุนจากรัฐบาล โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาการผลิตเครื่องเทศและสมุนไพรที่มีคุณภาพในเชิงพาณิชย์ ตลอดจนพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์สมุนไพรอย่างเป็นระบบครบวงจร ทั้งในด้านวัตถุดิบ การวิจัย ตลอดจนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐานสู่สากล รวมทั้งส่งเสริมการตลาดทั้งในและนอกประเทศเพื่อทดแทนการนำเข้า ตลอดจนมีศักยภาพการแข่งขันในตลาดโลก และผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการค้าสมุนไพรของเอเชียในอนาคต รวมทั้งการวางยุทธศาสตร์การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรอย่างครบวงจรและประกาศนโยบายเพื่อดำเนินการเชิงรุกวางยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเครื่องเทศและสมุนไพรไทยให้เป็นผลิตภัณฑ์เศรษฐกิจของชาติ เนื่องจากผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทยได้รับการยอมรับจากต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

ในตลาดส่งออกมีกระแสความนิยมสมุนไพรเพิ่มขึ้น แม้ว่ามูลค่าการส่งออกจะเป็นแค่การส่งออกสมุนไพร และสารสกัดจากสมุนไพร ซึ่งนับว่ายังอยู่ในเกณฑ์ต่ำเมื่อเทียบกับการส่งออกสินค้าสำคัญอื่นๆ โดยการส่งออกสินค้าสมุนไพรมีมูลค่าประมาณ 200 ล้านบาท และมูลค่าการส่งออกสารสกัดจากสมุนไพรเท่ากับ 300-400 ล้านบาท ผลิตภัณฑ์สมุนไพรส่งออกยังแฝงอยู่ในสินค้าชนิดอื่นอีกด้วย เช่น อาหารไทย ซึ่งถือว่าเป็นอาหารจากธรรมชาติที่อุดมไปด้วยเครื่องเทศและสมุนไพร รวมไปถึงเครื่องปรุงรสต่างๆด้วย ทำให้ธุรกิจร้านอาหารและภัตตาคารไทยในต่างประเทศอยู่ในยุคเฟื่องฟู อีกทั้งความนิยมในเรื่องการนวดแผนโบราณ ซึ่งต้องมีการใช้ลูกประคบ และน้ำมันหอมระเหยที่ทำจากสมุนไพรนานาชนิด ในปัจจุบันเริ่มมีการตั้งธุรกิจการนวดแผนโบราณของไทยในหลายแห่งในต่างประเทศและได้รับความนิยมอย่างมากจากชาวต่างประเทศ อีกทั้งเครื่องสำอางจากสมุนไพร และเครื่องดื่มสมุนไพรเพื่อสุขภาพ สามารถนำเงินมหาศาลเข้าประเทศ และยังมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น

ปัจจุบันสมุนไพรของไทยสามารถแข่งขันได้ในตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะตลาดหลักคือ สหรัฐฯ ยุโรป จีน รวมถึงประเทศอื่นในภูมิภาคเอเชีย แต่สมุนไพรไทยยังขาดการพัฒนาอย่างจริงจัง ทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ เป็นที่ยอมรับในระดับมาตรฐานสากล รวมถึงแผนการเปิดตลาดอย่างจริงจัง ซึ่งสิ่งสำคัญที่ตลาดโลกต้องการคือ ผลิตภัณฑ์ที่มีความปลอดภัยมีประโยชน์ตรงกับคำกล่าวอ้างและมีคุณภาพมาตรฐานสม่ำเสมอ ดังนั้นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาสินค้าจากสมุนไพรไทยให้เป็นที่ยอมรับ การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรไทยที่ผ่านมาแม้จะมีกิจกรรมและผลงานวิจัยค่อนข้างมาก แต่เป็นการวิจัยเฉพาะเรื่องตามความสนใจของนักวิชาการ โดยไม่เน้นการทำตลาด ทำให้ผลการวิจัยไม่สามารถผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดได้ และไม่เพิ่มมูลค่าสินค้ามากนัก ดังนั้นหากจะพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทยให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้จำเป็นต้องปรับแนวคิดในการวิจัยและพัฒนาใหม่ โดยเน้นให้เกิดการวิจัยพัฒนาอย่างครบวงจรโดยพิจารณาจากความต้องการของตลาดเพื่อให้เกิดเป็นสินค้าที่สามารถทำตลาดได้และสร้างมูลค่าเพิ่ม

ทางด้านการส่งเสริมและพัฒนาสมุนไพรอย่างครบวงจรด้วยความร่วมมือของภาครัฐบาลและเอกชน ประกอบด้วย องค์การเภสัชกรรม ซึ่งเป็นแกนกลางในการประสานงานกับทุกหน่วยงาน สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณแก่ผู้ประกอบการและเกษตรกร องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ รับผิดชอบในการปลูกและพัฒนาพันธุ์พืชสมุนไพรแก่ชุมชนในพื้นที่ท้องถิ่นต่างๆ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ให้การสนับสนุนโดยการให้ความรู้แก่เกษตรกรในการปลูกสมุนไพรตามแนวทางเกษตรธรรมชาติและสนับสนุนด้านการชลประทาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขร่วมกับสถาบันการแพทย์แผนไทย ให้ความรู้ในการใช้ภูมิปัญญาไทยและให้การสนับสนุนทางวิชาการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์สมุนไพรไทยให้เป็นที่รู้จักแก่ชาวต่างชาติ และสมาคมผู้ผลิตยาสมุนไพรไทย (ฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ สำนักโฆษกนายกรัฐมนตรี, 2551 : ออนไลน์)

จากข้อมูลของ ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย (2551) คาดว่ามูลค่าตลาดรวมในประเทศของผลิตภัณฑ์สมุนไพรในปี 2548 มีมูลค่าสูงถึงเกือบ 48,000 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2547 ร้อยละ 20 มูลค่าตลาดรวมผลิตภัณฑ์สมุนไพรในประเทศเติบโตในลักษณะก้าวกระโดด เนื่องจากความนิยมผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะสอดคล้องกับกระแสนิยมผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกที่เป็นกระแสที่กำลังมาแรง ซึ่งนับว่าเป็นการขยายตัวที่สวนทางกับภาวะเศรษฐกิจที่ยังคงซบเซา ทั้งนี้เนื่องจากมีปัจจัยสนับสนุนของ กระแสนิยมสินค้าอุปโภคและบริโภคที่ใกล้เคียงกับธรรมชาติ ทำให้ผู้บริโภคเริ่มหันไปใช้สินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ เนื่องจากมีความเชื่อว่าสามารถหลีกเลี่ยงอันตรายจากการบริโภคอาหารที่การปนเปื้อน หรือตกค้างของสารเคมีอัน

เนื่องมาจากการผลิต รวมทั้งอันตรายจากผลข้างเคียงที่อาจจะเกิดขึ้นอีกด้วย อีกส่วนหนึ่งคือกระแสการแพทย์ทางเลือก ซึ่งในปัจจุบันผู้บริโภคเริ่มสนใจทางเลือกใหม่ๆ นอกจากการรักษาโดยการแพทย์แผนปัจจุบัน เนื่องจากเริ่มวิตกในปัญหาการใช้ยาแผนปัจจุบันซึ่งส่วนใหญ่เป็นสารเคมีประเภทต่างๆ ที่น่าจะมีผลข้างเคียงกับคนไข้ รวมทั้งการใช้เคมีบำบัดในการรักษาโรคมะเร็ง โดยเฉพาะมะเร็ง ดังนั้นคนไข้เริ่มหันไปหาแพทย์ทางเลือกมากขึ้น ทำให้ความนิยมในการใช้ยาสมุนไพรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2551) คาดว่าผลิตภัณฑ์สมุนไพรมีแนวโน้มที่แจ่มใส โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่พึ่งพิงตลาดในประเทศเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นยาสมุนไพร อาหารเสริมสุขภาพจากสมุนไพร เครื่องสำอางจากสมุนไพร และเครื่องดื่มจากสมุนไพร แต่ผลิตภัณฑ์ที่จะยังเติบโตต่อไปได้นั้นมีเงื่อนไขว่าราคาจะต้องอยู่ในเกณฑ์ที่ผู้บริโภคยอมรับได้ และผู้บริโภคมีความเชื่อถือในมาตรฐานการผลิตและคุณภาพของผลิตภัณฑ์สมุนไพร ดังนั้นแนวโน้มผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีอนาคตแจ่มใสนั้นน่าจะเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ผลิตในประเทศที่มีการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานของราชการ ส่วนผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่นำเข้า ซึ่งมีแนวโน้มว่าราคาจะอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ผลิตในประเทศน่าจะมีปัญหาในเรื่องการผลักดันยอดขาย เนื่องจากผู้บริโภคยังเน้นในเรื่องการประหยัดค่าใช้จ่ายในช่วงภาวะเศรษฐกิจที่ยังไม่ฟื้นตัว

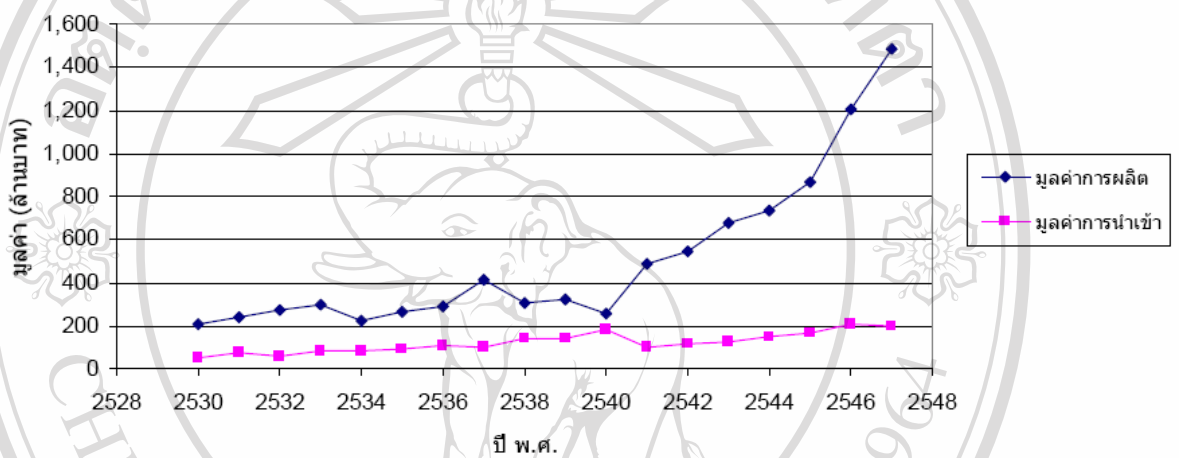
จากการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ ทำให้ในปัจจุบันมีงานวิจัย ที่อธิบายถึงคุณประโยชน์ของสมุนไพร ซึ่งทำให้ผู้บริโภคสมัยใหม่ยอมรับผลิตภัณฑ์สมุนไพรต่างๆ มากยิ่งขึ้น เป็นผลให้คู่ทางในการลงทุนผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรต่างๆ แจ่มใสมากขึ้นด้วย นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่เป็นความพยายามของนักวิทยาศาสตร์ที่จะสกัดสารออกฤทธิ์ หรือสารที่มีคุณประโยชน์ออกมาจากสมุนไพร ทำให้เกิดการพัฒนาด้านค้าผลิตภัณฑ์หลากหลายประเภทออกมาตอบสนองความต้องการของลูกค้าเป้าหมายเฉพาะกลุ่ม

นอกจากนี้ยังต้องสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อพัฒนาและศึกษาวิจัยผลิตภัณฑ์สมุนไพรร่วมกัน ซึ่งจะเป็นการเสริมศักยภาพซึ่งกันและกัน เช่น ร่วมกับประเทศจีนพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรต้านเอดส์ เป็นต้น ขณะเดียวกันหากสามารถเปิดตลาดส่งออกได้ในอนาคตยังเป็นการสร้างรายได้เพิ่มให้แก่เกษตรกรจากการปลูกสมุนไพรด้วย จากปัจจุบันที่มีการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกสมุนไพรเพื่อจำหน่ายแก่โรงพยาบาลที่มีการผลิตยาจากสมุนไพรตามบัญชียาหลักได้เพียงบางรายการเท่านั้น

สำหรับทางภาคเอกชนมีการเสนอ"ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันอุตสาหกรรมสมุนไพร" เนื่องจากเล็งเห็นว่าผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทยยังมีโอกาสเติบโตได้อีกมาก โดยที่ตลาดผลิตภัณฑ์สมุนไพรของไทยนับว่ายังมีขนาดเล็กมาก เมื่อเทียบกับมูลค่าการค้าขาย

ผลิตภัณฑ์สมุนไพรในตลาดโลกที่สูงถึงปีละ 4.4 ล้านล้านบาท ทั้งที่ไทยมีศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร ด้วยความหลากหลายทางชีวภาพมีพืชสมุนไพรที่สามารถใช้เป็นวัตถุดิบมากกว่า 13,000 ชนิด แต่ในปัจจุบันมีสมุนไพรไทยที่จัดอยู่ในบัญชีมาตรฐานเภสัชกรรมเพียง 21 ชนิด และมีการนำไปใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพียง 5-6 ชนิดเท่านั้น

รูปที่ 1.1 การเปรียบเทียบมูลค่าการผลิตและการนำเข้ายาสำเร็จรูปจากสมุนไพรและยาแผนโบราณ
การเปรียบเทียบมูลค่าการผลิตและนำเข้ายาสำเร็จรูปจากสมุนไพรและยาแผนโบราณ

ที่มา: กองควบคุมยา คณะกรรมการอาหารและยา (2551)

นอกจากนั้น ภายในปี 2552 กระทรวงสาธารณสุขได้ตั้งเป้าขยายตลาดส่งออกสมุนไพรต่างประเทศเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 10 % ต่อปี และมีเป้าหมายเพิ่มยาสมุนไพรเดี่ยวในบัญชียาหลักแห่งชาติอีกไม่น้อยกว่า 20 รายการ ดังนั้นตลาดผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทยยังเปิดกว้างสำหรับการเข้ามาลงทุนในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์

ในปัจจุบันนี้มีกระแสการส่งเสริมการใช้สมุนไพรในผลิตภัณฑ์ต่างๆ ทำให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารต่างๆ โดยการใช้สมุนไพรเป็นส่วนประกอบของอาหารทั้งคาวหวาน อาหารขบเคี้ยว และเครื่องดื่ม เพื่อสุขภาพที่ดีของคนในชุมชน หากมีมากเกินไปเกินความต้องการของคนในชุมชนก็แบ่งปันให้กับชุมชนอื่น หรือผลิตเพิ่มในระดับอุตสาหกรรม

อาหารสมุนไพร หมายถึง สมุนไพรที่ให้ประโยชน์เป็นทั้งอาหารและยารักษาโรค ในแง่ของอาหาร สมุนไพรดังกล่าวสามารถนำมาปรุงเป็นอาหารที่ให้ประโยชน์แก่ร่างกายในการดำรงชีวิต เนื่องจากมีสารอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของร่างกายอยู่ สารดังกล่าวได้แก่คาร์โบไฮเดรต ไขมัน โปรตีน กลีโคไซด์ กรดอินทรีย์ วิตามินและน้ำย่อย สารเหล่านี้ล้วนมีอยู่ในพืชแล้วทั้งสิ้น อาหารสมุนไพรอาจอยู่ในรูปของธัญญาหารและถั่วต่างๆ ผักผลไม้ เครื่องเทศ และเครื่องดื่มที่เตรียมมาจากสมุนไพร ในแง่ของยารักษาโรค อาหารสมุนไพรที่ใช้ขนาดที่พอเหมาะจะ

รักษาโรคได้ เช่นดอกอ่อนและยอดขี้เหล็กใช้แกงเป็นอาหาร ในขณะที่เดียวกันก็เป็นยาเจริญอาหาร และช่วยระบายด้วย กระเทียมเป็นเครื่องเทศที่ใช้แต่งกลิ่นอาหาร และออกฤทธิ์เป็นยาขับลม ขับปัสสาวะ ขับเสมหะ ช่วยลดไขมันในเส้นเลือด ตลอดจนมีฤทธิ์ฆ่าเชื้อแบคทีเรียและเชื้อราบางชนิดได้ ประโยชน์อีกอย่างหนึ่งที่ได้จากอาหารสมุนไพร คือ เส้นใยซึ่งเป็นเซลลูโลสในพืชจะทำให้ผู้บริโภคขับถ่ายได้คล่องตัวมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างของอาหารที่มีการใช้สมุนไพรเป็นส่วนประกอบ เช่น กุนเชียงผสมขิง ขนมหิงกระเทียม ข้าวเกรียบผสมสมุนไพรต่างๆ น้ำพริกแกง น้ำพริกตะไคร้ ยำตะไคร้ เต้าเจี้ยวผสมขิง น้ำใบบัวบก น้ำอัญชัน น้ำใบเตย น้ำขิง น้ำมะตูม ขนมหูก น้ำขิงผงสำเร็จรูป เป็นต้น โดยแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ ดังนี้

- 1) กลุ่มที่ไม่ต้องขอเครื่องหมายองค์การอาหารและยา แต่ต้องแสดงฉลากให้ถูกต้อง เช่น ใส่กรอกผสมสมุนไพร (ที่ไม่มีของวัตถุกันขึ้นในภาชนะบรรจุ) ข้าวเกรียบสมุนไพร (ยังไม่ทอด) กุนเชียงผสมสมุนไพร (ที่ไม่มีของวัตถุกันขึ้นในภาชนะบรรจุ) หมูยอผสมสมุนไพร แหนมสมุนไพร เป็นต้น
- 2) กลุ่มที่ต้องขอเครื่องหมายองค์การอาหารและยา แต่ไม่ต้องส่งตัวอย่างวิเคราะห์ เช่น น้ำพริกตะไคร้ น้ำพริกเผา น้ำพริกนรก น้ำพริกสวรรค์ ปลาร้าทรงเครื่อง ทองม้วนสมุนไพร ข้าวเกรียบสมุนไพร (ที่ทอดแล้ว) ใส่กรอก กุนเชียง (ที่มีของวัตถุกันขึ้นหรือของสารคัดออกซิเจนในภาชนะบรรจุ) ขิงคอง เป็นต้น
- 3) กลุ่มที่ต้องขอเครื่องหมายองค์การอาหารและยา และต้องส่งอาหารวิเคราะห์คุณภาพหรือมาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงสาธารณสุข เช่น น้ำพริกแกงส้ม น้ำพริกแกงเผ็ด น้ำตะไคร้ น้ำมะตูม น้ำขิง น้ำใบเตย น้ำอัญชัน น้ำเก็กฮวย น้ำขิงผงสำเร็จรูป น้ำมะตูมผงสำเร็จรูป น้ำเก็กฮวยผงสำเร็จรูป เป็นต้น

ในการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร โดยทั่วไปผลิตภัณฑ์บางชนิดคาบเกี่ยวระหว่างอาหารและยา เพื่อป้องกันความสับสนในเรื่องนี้ ทางองค์การอาหารและยา ได้กำหนดแนวทางในการพิจารณาผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่เป็นอาหารไว้ ดังนี้

- 1) มีส่วนประกอบเป็นวัตถุที่มีในตำรายาที่รัฐมนตรีประกาศตามพระราชบัญญัติยา และโดยสภาพทางวัตถุนั้นเป็นได้ทั้งยาและอาหาร
- 2) มีข้อบ่งใช้เป็นการอาหาร
- 3) ปริมาณการใช้ไม่ถึงขนาดที่ใช้ในการป้องกันหรือบำบัดรักษาโรค
- 4) การแสดงข้อความในฉลากและการโฆษณาอาหารที่ผสมสมุนไพรที่ไม่ใช่ยานั้น ต้องไม่มีการแสดงสรรพคุณเป็นยา ได้แก่ ป้องกัน บรรเทา บำบัด หรือรักษาโรคต่างๆ

ในอดีตที่ผ่านมาการวิจัยสมุนไพรในประเทศไทยมักมุ่งเน้นไปที่ตัวยา หรือผลิตภัณฑ์เป็นหลัก โดยละเลยมิติของผู้บริโภค ในหลายครั้งที่ผลิตตัวยาลำเร็จรูปออกมาแล้ว ไม่ได้มีการประเมินว่ามีคนนิยมใช้ในตัวยาดังกล่าวมากเพียงใด ตลอดจนไม่ได้มีการประเมินผลของตัวยานั้นๆ ว่ามีประสิทธิภาพต่อร่างกายมากน้อยเพียงใด ดังนั้นการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารและเครื่องดื่มสมุนไพร จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการบริโภคอาหารและเครื่องดื่มสมุนไพร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารและเครื่องดื่มสมุนไพร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

- 1) ทราบถึงพฤติกรรมของผู้บริโภค และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารและเครื่องดื่มสมุนไพร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้ดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอาหารและเครื่องดื่มสมุนไพร
- 3) เพื่อเป็นข้อมูลในการแสวงหาแนวทางในการส่งเสริมการใช้สมุนไพร
- 4) เพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัยประเด็นอื่นๆ ที่สัมพันธ์กันได้ต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารและเครื่องดื่มสมุนไพรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงระยะเวลา 1 เดือน (ระหว่างวันที่ 1-31 มีนาคม พ.ศ. 2551) ซึ่งในการเก็บข้อมูลจะเก็บจากประชาชนที่เคยใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรประเภทต่างๆ ซึ่งมีภูมิลำเนาหรือสถานที่พักอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยจะทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

นิยามศัพท์

สมุนไพร หมายถึง ยาที่ได้มาจาก พืช สัตว์ แร่ธาตุ จากธรรมชาติ ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพโครงสร้างภายใน สามารถนำมาใช้เป็นยารักษาโรคต่างๆ และบำรุงร่างกายได้

อาหารสมุนไพร หมายถึง สมุนไพรที่ให้ประโยชน์เป็นทั้งอาหารและยารักษาโรค ในแง่ของอาหาร สมุนไพรดังกล่าวสามารถนำมาปรุงเป็นอาหารที่ให้ประโยชน์แก่ร่างกายในการดำรงชีวิต เนื่องจากมีสารอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของร่างกายอยู่ สารดังกล่าวได้แก่ คาร์โบไฮเดรต ไขมัน โปรตีน เกลือแร่ กรดอินทรีย์ วิตามินและน้ำย่อย สารเหล่านี้ล้วนมีอยู่ในพืชแล้วทั้งสิ้น อาหารสมุนไพรอาจอยู่ในรูปของธัญญาหารและถั่วต่างๆ ผักผลไม้ เครื่องเทศ และเครื่องดื่มน้ำที่เตรียมมาจากสมุนไพร ในแง่ของยารักษาโรค อาหารสมุนไพรที่ใช้ขนาดที่พอเหมาะจะรักษาโรคได้ เช่นดอกอ่อนและยอดขี้เหล็กใช้แกงเป็นอาหาร ในขณะที่เดียวกันก็เป็นยาเจริญอาหาร และช่วยระบายด้วย กระเทียมเป็นเครื่องเทศที่ใช้แต่งกลิ่นอาหาร และออกฤทธิ์เป็นยาขับลม ขับปัสสาวะ ขับเสมหะ ช่วยลดไขมันในเส้นเลือด ตลอดจนมีฤทธิ์ฆ่าเชื้อแบคทีเรียและเชื้อราบางชนิดได้ ประโยชน์อีกอย่างหนึ่งที่ได้จากอาหารสมุนไพร คือ เส้นใยซึ่งเป็นเซลลูโลสในพืชจะทำให้ผู้บริโภคขับถ่ายได้คล่องตัวมากยิ่งขึ้น

เครื่องดื่มสมุนไพร หมายถึง เครื่องดื่มที่มีการนำสมุนไพรมาผลิตในรูปของเครื่องดื่ม เพื่อดับกระหาย ซึ่งมีสารที่เป็นประโยชน์จากสมุนไพรประกอบด้วย อาจอยู่ในรูปชนิดผง ชาสมุนไพร หรือน้ำสมุนไพร